

УДК 657:620.92

ФОРМУВАННЯ ВИМОГ ДО ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧИХ ЗАХОДІВ

А.В. Левицька, к.е.н., доц.

С.П. Савич, к.т.н., доц.

Одеський національний політехнічний університет, Одеса, Україна

Левицька А.В., Савич С.П. Формування вимог до обліково-аналітичного забезпечення реалізації енергозберігаючих заходів.

Стаття присвячена дослідженню обліково-аналітичної системи підприємства в умовах комплексного впровадження заходів з енергозбереження. Сформовані основні вимоги до обліково-аналітичного забезпечення, розроблені пропозиції щодо формування обліково-аналітичного забезпечення реалізації енергозберігаючих заходів.

Ключові слова: система обліково-аналітичного забезпечення, система енергетичного менеджменту, енергозберігаючі заходи

Левицькая А.В., Савич С.П. Формирование требований к учетно-аналитическому обеспечению реализации энергосберегающих мероприятий.

Статья посвящена исследованию учетно-аналитической системы предприятия в условиях комплексного внедрения мероприятий по энергосбережению. Сформированы основные требования к учетно-аналитическому обеспечению, разработаны предложения по формированию учетно-аналитического обеспечения реализации энергосберегающих мероприятий.

Ключевые слова: система учетно-аналитического обеспечения, система энергетического менеджмента, энергосберегающие мероприятия

Levytska A.V., Savich S.P. Formation of requirements for accounting and analytical support for implementing energy saving measures.

The article investigates analytical and accounting system of enterprise in the complex implementation of energy efficiency measures. Basic requirements for accounting and analytical software and proposals for the formation of accounting and analytical support for implementing energy saving measures are developed.

Keywords: system of accounting and analytical support, system power management, energy saving measures

Система обліково-аналітичного забезпечення на підприємстві, що впроваджує енергозберігаючі заходи, повинна відповідати вимогам стандартів (положень) бухгалтерського обліку, вимогам методичної і нормативної документації з питань енергозбереження, вимогам внутрішніх нормативних документів та законодавству України. В той же час вона повинна відповідати виробничо-господарським, науково-технічним і економічним, енергетичним та екологічним цілям і критеріям створення системи енергетичного менеджменту і спричинювати покращення основних техніко-економічних, енергетичних і екологічних показників виробничо-господарської діяльності (показників собівартості продукції та рентабельності, норм питомих витрат ПЕР, енергоємності продукції тощо).

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Юзва Р.П. вважає, обліково-аналітичне забезпечення управління – це сукупність облікових і аналітичних процесів, об'єднаних у обліково-аналітичну систему та спрямованих на задоволення інформаційних потреб користувачів шляхом перетворення первинної інформації в узагальнюючу згідно з визначеними цілями, а також нормативно-правовим, методичним, організаційним, програмним, математичним, технічним та ергономічним забезпеченнями [1]. За словами О.В. Пархоменка інформаційно-аналітичне забезпечення системи управління – це поєднання всієї інформації, що використовується, специфічних засобів і методів її аналітичної обробки, а також діяльності фахівців з її ефективного удосконалення та використання [2]. На думку Т.М. Безродної обліково-аналітичне забезпечення – це процес підготовки обліково-аналітичної інформації, забезпечення її кількості та якості. Термін «забезпечення» означає виконання, гарантування здійснення процесу постачання обліково-аналітичної інформації системі управління. В це поняття має включатися комплекс дій з підготовки обліково-аналітичної інформації, тобто процес її підготовки [3]. В.В. Вольська окреслює обліково-аналітичне забезпечення, як сукупність процесу збору, підготовки, реєстрації та зведення облікової інформації підприємств залежно від законодавчо встановленої системи ведення обліку, і

проведеного на основі цієї інформації глибокого аналізу із застосуванням певних методів і прийомів [4]. Автори роботи [5] визначають, що обліково-аналітична система – це «інтегрована система прийомів обліково-аналітичного забезпечення менеджменту шляхом здійснення специфічних внутрішньо-системних та загальносистемних функцій». Автори в дослідженні [6] дають трактування обліково-аналітичної системи як системи, що базується на даних бухгалтерського обліку, включаючи оперативні дані і використовує для економічного аналізу статистичну, виробничу та довідкову та інші види інформації. Тому обліково-аналітична система являє собою збір, опрацювання та оцінку всіх видів інформації, що використовується для прийняття управлінських рішень на макро- і макрорівнях. Вдалим також є представлення обліково-аналітичної системи у вигляді схеми А.П. Ратушиної [7]. Система складається з трьох послідовних етапів, які проходить інформація призначена управлінському персоналу: фіксування фактів здійснення операцій, перевірка достовірності інформації та аналіз одержаних даних. В даній схемі включено етап перевірки на рівні внутрішнього контролю (аудиту), на якому буде перевірятись облікова інформація, що надходить аналітичному відділу та керівнику підприємства. Наявні напрацювання представляють собою системне підґрунтя для формування особливих вимог до обліково-аналітичного забезпечення реалізації енергоефективних заходів.

Метою статті є встановлення завдань обліково-аналітичної системи підприємства в умовах комплексного впровадження енергозбереження, сформулювати основні вимоги до обліково-аналітичного забезпечення, розробити пропозиції щодо

формування обліково-аналітичного забезпечення реалізації енергозберігаючих заходів.

Виклад основного матеріалу дослідження

Через специфіку поставленого завдання доцільно було б розглянути можливості взаємодії обліково-аналітичної системи із системою енергетичного менеджменту на підприємстві. Система енергетичного менеджменту – це частина загальної системи управління підприємством, яка включає в себе організаційну структуру, функції управління, обов'язки та відповідальність, процедури, процеси, ресурси для формування, впровадження, досягнення цілей політики енергозбереження. Це система управління, основана на проведенні типових вимірювань і перевірок, що забезпечує таку роботу підприємства, за якою споживається тільки необхідна для виробництва кількість енергії [8].

На наш погляд, ефективна реалізація заходів з енергозбереження можлива за умови вдалого інтегрування цих двох підсистем управління, а також адаптації обліково-аналітичної системи вимогам політики з енергозбереження на макро- і мікрорівні. Слід зазначити, що система обліково-аналітичного забезпечення управління комплексним впровадженням енергозберігаючих заходів до тепер не розглядалася, незважаючи на безперечну актуальність забезпечення ефективності прийняття рішень саме у цій сфері. В сучасних умовах, коли програми енергозбереження реалізуються на державному, регіональному і рівні підприємства і організацій, формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління розвитком підприємства повинно враховувати вимоги управління комплексним впровадженням енергозберігаючих заходів, специфіку цих процесів та пов'язаної з ними обліково-аналітичної інформації (рис. 1).

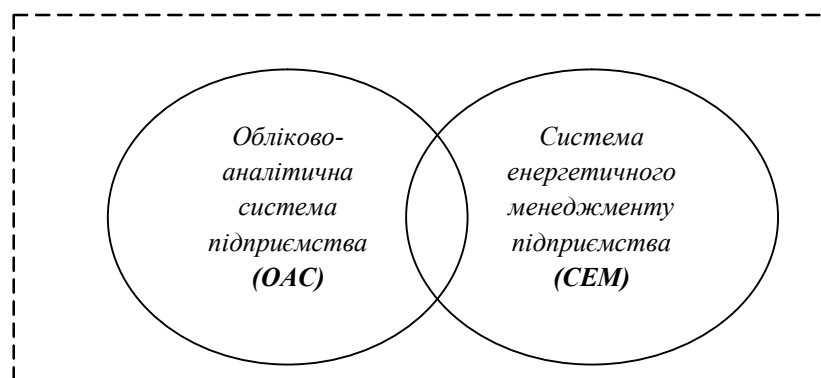

Рис. 1 – Система обліково-аналітичного забезпечення управління комплексним впровадженням енергозберігаючих заходів

Основними завданнями обліково-аналітичної системи підприємства в умовах комплексного впровадження енергозбереження є [розроблено на підставі 1-12]:

— планування діяльності підприємства за її основними видами: операційної, інвестиційної, фінансової, податкової, які змінюються під

впливом впровадження енергозберігаючих заходів, у т.ч.:

- 1) створення програми енергозбереження виробничої системи;
- 2) вдосконалення організаційної структури служби енергетичного менеджменту;
- 3) проведення зовнішнього та внутрішнього енергетичного аудиту;

- 4) перспективного планування витрат ПЕР;
- 5) інформаційного забезпечення СЕМ;
- 6) розроблення та вдосконалення методичного та матеріально-технічного забезпечення СЕМ;
- 7) перевіряння стану засобів вимірювальної техніки;
- 8) покращення екологічного стану навколишнього середовища тощо.

— нормування матеріальних, трудових паливно-енергетичних ресурсів тощо:

1) визначання складу технологічних процесів та операцій щодо виготовлення кожного виду продукції (роботи, послуги), під час виконання яких використовують ПЕР;

2) визначання одиниці вимірювання продукції (роботи, послуги);

3) визначання складу основних цехів, ділянок, агрегатів, споживання ПЕР якими повністю відноситься на виготовлення конкретного виду продукції;

4) визначання складу основних цехів, ділянок, агрегатів, споживання ПЕР якими розподіляють пропорційно до послуг, наданих на виготовлення декількох видів продукції (робіт, послуг);

5) визначання витрат та втрат ПЕР споживачами основних цехів, ділянок, агрегатів тощо;

6) розрахунок норм питомих витрат ПЕР;

7) розроблення внутрішніх нормативних документів виробничої системи та методик розрахунку норм питомих витрат ПЕР;

8) визначання норм щодо тривалості проведення робіт стосовно впровадження енергозберігаючих заходів;

9) визначання нормативної чисельності працівників СЕМ тощо.

— облік господарських операцій за напрямками енергозберігаючих заходів на базі бухгалтерського обліку з додаванням не фінансових показників;

1) збирання первинних даних (сигналів, повідомлень, документів тощо) про витрати ПЕР виробничою системою та її підрозділами на випуск продукції;

2) реєстрацію первинних даних про витрати ПЕР виробничою системою та її підрозділами;

3) формування структури витрат ПЕР;

4) формування періодичних звітів про витрати ПЕР тощо.

— контроль за використанням енергетичних ресурсів, за правильним відображенням усіх господарських операцій на етапах планування, обліку та за достовірністю аналітичних даних, а саме контроль:

1) наявності та виконання програми енергозбереження;

2) виконання завдань СЕМ;

3) витрат ПЕР;

4) якості проведення внутрішнього енергетичного аудиту;

5) відповідності порядку укладання угод на проведення зовнішнього енергетичного аудиту нормативно-правовим актам;

6) відповідності стану контрольно-вимірювального устаткування вимогам СЕМ;

7) впливу споживаних ПЕР на навколишнє середовище;

8) навчання персоналу у сфері енергозбереження;

9) за інформуванням керівництва, служб та працівників виробничої системи про стан споживання ПЕР виробничою системою та її підрозділами тощо.

— аналіз діяльності підприємства за напрямками впровадження енергоефективних заходів, а саме аналіз:

1) наявного стану споживання ПЕР;

2) потенціалу енергозбереження;

3) відповідності функціонування СЕМ встановленим керівництвом виробничої системи критеріям;

4) балансів ПЕР;

5) відповідності фактичних питомих витрат ПЕР нормам питомих витрат ПЕР;

6) частки фінансових витрат ПЕР в загальній собівартості продукції;

7) впровадження енергозберігаючих заходів та визначання їхньої пріоритетності;

8) впливу енергозберігаючих заходів на навколишнє середовище та стан охорони праці у виробничій системі;

9) програм стимулювання персоналу виробничої системи щодо підвищення ефективності використання ПЕР та функціонування СЕМ;

10) результатів навчання персоналу ВС у сфері енергозбереження;

11) функціонування системи обліку та контролювання ПЕР та її удосконалення тощо.

— формування аналітичних бюджетів як джерел акумулювання планової облікової та аналітичної інформації.

Таким чином, система обліково-аналітичного забезпечення управління комплексним впровадженням енергозберігаючих заходів на підприємстві являє собою комплекс і єдність систем нормування, планування, обліку, аналізу, аудиту і контролю, взаємодіючих і поєднаних через інформаційні потоки в процесі формування і передачі оперативної та якісної обліково-аналітичної інформації для забезпечення обґрунтованості і ефективності прийняття управлінських рішень в системі енергетичного менеджменту підприємства [13].

Система виконує функції планування, нормування інформаційної підтримки і регулювання, а також облікову, аналітичну, контрольну функції та відповідні їм завдання, що забезпечують досягнення мети.

Складовими системи є підсистеми господарського обліку, аудиту та внутрішнього фінансового контролю, економічного аналізу. Кожна з підсис-

тем містить відповідні складові: за видами облік – підсистеми фінансового, управлінського, податкового, статистичного, оперативного, стратегічного обліку; за напрямками економічного аналізу – підсистеми техніко-економічного, фінансового, управлінського, інвестиційного, маркетингового, логістичного аналізу, аналізу зовнішньоекономічної діяльності, стратегічного аналізу тощо [14].

Кожна із складових містить аналітичні блоки: «методика», «організаційна структура», «технології». Всі елементи системи поєднані через інформаційне забезпечення, що уможливорює формування та рух інформаційних потоків між ними за допомогою сукупності засобів пошуку, отримання, збереження, накопичення, передачі та обробки інформації [14].

Специфіка діяльності з підвищення енергоефективності підприємства має проявлятися у всіх складових системи обліково-аналітичного забезпечення управління комплексним впровадженням енергозберігаючих заходів: у підсистемі обліку і аудиту – через формування обліково-звітної інформації, що максимально достовірно віддзеркалює процеси енергозбереження в різних

аналітичних розрізах; у підсистемі аналізу – через формування аналітичного інструментарію оцінки стану, тенденцій розвитку та ефективності процесів з енергозбереження, а також якісних інноваційно-інвестиційних характеристик підприємства – інноваційного потенціалу і іміджу, інвестиційної привабливості тощо [15].

Вирішення завдань системи обліково-аналітичного забезпечення управління процесами енергозбереження підприємства потребує розв'язання існуючих методичних проблем як у методології обліку щодо об'єктивного відображення результатів діяльності, спрямованої на підвищення енергоефективності, які ускладнюють аналіз та управління цими процесами не тільки на рівні підприємств, але й на мезо- та макрорівні, так і у методології економічного аналізу, де дотепер відсутній аналітичний інструментарій оцінки процесів комплексного впровадження енергозберігаючих заходів [15].

Таким чином, на підставі вищевикладеного, сформовано основні вимоги до обліково-аналітичного забезпечення реалізації енергозберігаючих заходів (табл. 1).

Таблиця 1. Вимоги до обліково-аналітичного забезпечення реалізації енергозберігаючих заходів

Елемент обліково-аналітичної системи	Загальна характеристика вимог
Облікове забезпечення	
1. Облікова політика підприємства	Вибір обліку господарських операцій та статей активів, капіталу і зобов'язань з урахуванням особливостей впроваджуваних енергозберігаючих заходів
2. Професійні бухгалтерські судження	В умовах впровадження енергозберігаючих заходів особливо зростає роль професійного бухгалтерського судження щодо прийняття управлінських рішень в сфері енергозбереження
3. Регістри бухгалтерського обліку	Адаптація облікових реєстрів до обліку господарських операцій, пов'язаних з діяльністю в сфері енергозбереження
4. Фінансова звітність	Необхідність виокремлення статей в елементах фінансової звітності, які пов'язані з діяльністю підприємства в сфері енергозбереження
5. Внутрішньогосподарська звітність	— визначення специфічних для діяльності з енергозбереження форми, терміни надання і відповідального за його складання; — складання схеми формування управлінських звітів, визначення власників вихідної інформації; — наділення відповідального повноваженнями координатора, тобто, адміністративно дозволити йому отримання інформації у її власників; — визначення користувачів інформації і форми, в якій вона надаватиметься.
6. Статистична звітність	Розробка і/або адаптація елементів статистичної звітності з метою аналізу діяльності з впровадження енергозберігаючих заходів на мікро-, мезо- і макрорівні
Аналітичне забезпечення	
7. Цільові показники в галузі енергозбереження	— розрахунок таких показників для кожного року протягом всього терміну реалізації програм; — показники, що відображають динаміку (зміна), розраховуються по відношенню до значень відповідних показників у році, що передує року початку реалізації програм; — при розрахунку значень цільових показників в галузі енергозбереження та підвищення енергетичної ефективності в порівнянних умовах має враховуватися у тому числі зміна структури та обсягів споживання енергетичних ресурсів, не пов'язаних з проведенням заходів з енергозбереження
8. Методики аналізу	— адаптація існуючих методичних рекомендацій щодо аналізу витрат, результату діяльності з урахуванням процесів енергозбереження на підприємстві; — використання сучасних методик аналізу для оцінки результативності впроваджуваних заходів з енергозбереження; — розробка аналітичного інструментарію оцінки процесів впровадження енергозберігаючих заходів

Посилаючись на виявлені основні передумови розробки методичного забезпечення щодо обліку і аналізу витрат і економії від реалізації енергозберігаючих заходів, змістовне наповнення концептуальної моделі системи обліково-аналітичного забезпечення управління комплексним впровадженням енергозберігаючих заходів потребує конкретизації методичних, організаційних, правових та інших аспектів і специфічних умов, які характеризують реалізацію заходів з підвищення енергоефективності і дане предметне поле. Дослідження різних варіантів фінансування енергозберігаючих заходів дозволило визначити,

що обліково-аналітичне забезпечення для кожного з них буде мати свої особливості.

Пропозиції щодо формування обліково-аналітичного забезпечення реалізації енергозберігаючих заходів наведено в табл. 2.

Пропозиції розроблено в таких напрямках:

- внесення змін до облікової політики підприємства;
- формування облікових даних про витрати на енергозбереження і економію в регістрах обліку;
- розкриття інформації про енергозаощаджувальну діяльність і фінансовій і статистичній звітності.

Таблиця 2. Пропозиції щодо формування обліково-аналітичного забезпечення реалізації енергозберігаючих заходів

Елемент системи обліково-аналітичного забезпечення	Зміст пропозиції
1	2
Внесення змін до облікової політики підприємства	
1. Методи амортизації енергоефективних основних засобів і нематеріальних активів	Рекомендовано застосування методу зменшення залишкової вартості. Амортизація об'єктів основних засобів і нематеріальних активів, експлуатація яких здатна призвести до скорочення споживання ПЕР, повинна здійснюватися більш швидкими темпами ніж будь-яке інше обладнання. Амортизаційні відрахування розглядаються як одне з основних джерел реінвестицій в енергозбереження. Метод дозволяє списати найбільші суми амортизаційних відрахувань в перші роки експлуатації.
2. Порядок обліку та розподілу ТЗВ	Із застосуванням окремого субрахунку обліку транспортно-заготівельних витрат, пов'язаних з придбанням запасів з енергоефективними властивостями.
3. Незалежно від організаційно-правової форми обов'язкове використання класу 9	Рекомендовано застосовувати в обов'язковому порядку рахунків класу 2, 9 Плану рахунків для підвищення можливостей аналітичного обліку поточних витрат, пов'язаних з реалізацією енергоефективних заходів
4. Порядок виплат, здійснюваних за рахунок прибутку (для державних і комун. підприємств)	Діяльність комунальних і державних підприємств фінансується, як правило, на умовах цільового фінансування. Скорочення споживання ПЕР приведе відповідно до скорочення обсягів фінансування. В умовах фінансування реалізації енергозберігаючих заходів за рахунок позикових коштів, на підставі перфоманс-контракту порядок виплат, здійснюваних за рахунок прибутку потребує змін. Пропонуємо на період повернення коштів частину прибутку, отриману, як економію від енергозбереження, з фонду спеціального призначення направляти на погашення заборгованості, не змінюючи при цьому обсяги фінансування на період реалізації проекту.
5. Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)	Перелік і склад статей собівартості повинен відображати технологічні і невиробничі витрати ПЕР. Рекомендовано вести аналітичний облік витрат по рахунку 23 «Виробництво» за видами витрат, виокремлюючи таким чином витрати на ПЕР. Загальновиробничі витрати, які містять витрати ПЕР загальновиробничого характеру також варто обліковувати на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати» в аналітичному розрізі за видами витрат. Невиробничі витрати ПЕР обліковуються на рахунку 92 «Адміністративні витрати», облік на якому також рекомендовано вести за статтями витрат.
6. Періодичність та об'єкти проведення інвентаризації	Рекомендовано внести зміни в облікову політику підприємства щодо спільного проведення інвентаризації і енергетичного аудиту («енергетична інвентаризація»), спрямованих на аналіз економічності роботи систем енергогенерування та енергоспоживання з метою визначення можливої економії витрат енергоресурсів та витрат на утримання. Тобто внутрішній енергетичний аудит в складі інвентаризації повинний стати обов'язковою нормою для енергоспоживаючих підприємств, організацій і установ перед можливим зовнішнім енергетичним аудитом.

Продовження таблиці 2

1	2
Формування облікових даних в регістрах обліку	
1. Рахунок 15 «Капітальні інвестиції»	Адаптація субрахунків рахунку 15 до обліку господарських операцій, пов'язаних з діяльністю в сфері енергозбереження. Рекомендовано вести аналітичний облік за видами необоротних активів, які мають ознаку енергоефективності. Субрахунок 151 «Капітальне будівництво» також потребує деякого реформування, а саме: відкрити субрахунки третього порядку щодо видів поліпшень, які проводяться з метою економії ПЕР – 1511 «Капітальні інвестиції, пов'язані з енергозбереженням», 1512 «Капітальні інвестиції в модернізацію», 1513 «Капітальні інвестиції в реконструкцію», 1514 «Капітальні інвестиції в добудову», 1515 «Капітальні інвестиції в реорганізацію», 1516 «Капітальні інвестиції в ремонт».
2. Рахунок 44 «Нерозподілені прибутки»	Рекомендовано до рахунку 44 відкрити субрахунок 3 порядку 4411 «Нерозподілений прибуток, отриманий внаслідок економії ПЕР»
Фінансова, статистична і управлінська звітність	
1. Адаптація всіх видів звітності до вимог діяльності з енергозбереження	Розкриття інформації в фінансовій і статистичній звітності про витрати на енергозберігаючі заходи і отриману економію внаслідок реалізованих дій. В Звіті про фінансові результати необхідно створити строку, яка б розкривала інформацію про поточні витрати на енергозбереження. Так само прибуток отриманий в поточному періоді від операційної діяльності необхідно деталізувати в частині прибутку отриманого внаслідок економії ПЕР.

Висновки

В результаті дослідження вимог до обліково-аналітичного забезпечення реалізації енергозберігаючих заходів: розглянуто особливості обліково-аналітичної системи підприємства, основні її елементи; встановлено, що в сучасних умовах, коли програми енергозбереження реалізуються на державному, регіональному і рівні підприємства і організацій, формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління розвитком підприємства повинно враховувати вимоги управління комплексним впровадженням енергозберігаючих заходів, специфіку цих процесів та пов'язаної з ними обліково-аналітичної інформації; визначені основні завдання обліково-аналітичної системи підприємства в умовах комплексного впровадження енергозбереження; визначені основні вимоги до обліково-аналітичного

забезпечення реалізації енергозберігаючих заходів; на підставі вивчення складових облікової політики відповідно до Методичних рекомендацій № 635 розглянуто особливості облікової політики підприємства, яке здійснює комплексну реалізацію заходів з підвищення енергоефективності.

Також, сформовані загальні пропозиції щодо формування обліково-аналітичного забезпечення реалізації енергозберігаючих заходів за напрямками: внесення змін до облікової політики підприємства, адаптація облікових регістрів до відповідних операцій, адаптація фінансової, статистичної і управлінської звітності, дозволяють перейти безпосередньо до розробки методичного забезпечення обліку і аналізу витрат і економії від впровадження енергозберігаючих заходів з урахуванням альтернативних варіантів їх фінансування.

Список літератури:

1. Юзва Р.П. Обліково-аналітичне забезпечення управління діяльністю підприємств спиртової промисловості: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.09 / Р.П.Юзва ; Терноп. нац. екон. ун-т. – Т., 2011. – 20 с.
2. Пархоменко О.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення процесу прийняття рішень в системі науково-технічної інформації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.02.02 «Економіка та управління науково-технічним прогресом» / О.В. Пархоменко. – Київ, 2006. – 24 с.
3. Безродна Т.М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: визначення сутності поняття [Електронний ресурс] / Т.М. Безродна. – Режим доступу: <http://dSPACE.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/523/8/bezrodna.pdf>.
4. Методичні підходи до обліково-аналітичного забезпечення та аудиту управлінської діяльності аграрних підприємств / Вольська В.В. // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. – №3 (24). – С. 83–88.
5. Гудзинський О.Д. Теоретичні аспекти формування обліково-аналітичного механізму менеджменту / О.Д. Гудзинський, Г.Г. Кірейцев, Т.М. Пахомова // Облік і фінанси АПК. – 2008. – № 3. – С. 89–93.

6. Тітаренко Г.Б. Методичні підходи для побудови обліково-аналітичної системи з використанням експертних оцінок / Г.Б. Тітаренко, М.Д. Корінко // Облік і фінанси АПК. – 2010. – № 4. – С. 66–69.
7. Обліково-аналітичне забезпечення аналізу результатів діяльності / Ратушина О.П. // Облік і фінанси АПК. – 2012. – №1. – С. 72–76.
8. Система енергетичного менеджменту як основа ефективного управління енергоспоживанням / Денисенко Л.О., Малогловець Р.Л. // Технології та дизайн. – 2013. – №3 (8). – С. 1–7.
9. Облік, контроль та аналіз у міжнародному бізнесі: управлінський аспект: [монографія] / за ред. проф. Л.О. Сухарьової. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2005. – С. 4.
10. Гуцайлюк З. Деякі питання реформування системи бухгалтерського обліку: концепція та реалізація / З. Гуцайлюк // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 10. – С. 11–17.
11. Концептуальні основи обліково-аналітичного забезпечення системи менеджменту підприємства / Рожелюк В.М., Денчук П.Н. // Сталлий розвиток економіки. – 2013 № 1 (18). – С. 270–274.
12. Національний стандарт України. Системи енергетичного менеджменту. Офіційне видання. Київ. – Держспоживстандарт України, 2006р. [Електронний ресурс] – доступно на 03.2015 – Режим доступу: esco.od.ua/wp-content/uploads/2013/03/ДСТУ-4472-2005.doc.
13. Волощук Л.О., Петрова Л.С. Сутність системи обліково-аналітичного забезпечення інноваційного розвитку підприємств // Обліково-аналітичне забезпечення в системі фінансово-економічної інформації: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції. (22 квітня 2010 р.) – Миколаїв: НУК, 2010. – С.30–32.
14. Обліково-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства / Волощук Л.О. // Праці Одеського політехнічного університету. – 2011 № 2(36). – С. 329–334.
15. Ліба Н.С. Формування обліково-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності [Електронний ресурс] / Н.С. Ліба. – Режим доступу: <http://oaji.net/articles/2014/349-1398351974.pdf>

Надано до редакції 06.04.2015

Левицька Алла В'ячеславівна / Alla V. Levytska
Alla_levi@rambler.ru

Савич Світлана Павлівна/ Svitlana P. Savich

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Формування вимог до обліково-аналітичного забезпечення реалізації енергозберігаючих заходів [Електронний ресурс] / А. В. Левицька, С. П. Савич // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 3 (19). – С. 224-230. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n3.html>